



معاونت پژوهش‌های
کاربردی

سند

نظرات استدلالی

طرح فهرست قوانین و احکام نامعتبر در حوزه تأمین اجتماعی

شماره مسلسل: ۴۰۳۲۰۴۸

تاریخ: ۱۴۰۳/۰۷/۲۹

باسمه تعالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

طرح فهرست قوانین و احکام نامعتبر در حوزه
تأمین اجتماعی

تاریخ تصویب: ۱۴۰۳/۶/۲۵

کد خزانه: ۴۰۳۲۰۴۸

۱۴۰۳/۰۷/۲۹

تاریخ نظر شورای نگهبان: ۱۴۰۳/۷/۱۵



پژوهشکده شورای نگهبان

طرح فهرست قوانین و احکام نامعتبر در حوزه تأمین اجتماعی

درباره‌ی مصوبه

طرح «فهرست قوانین و احکام نامعتبر در حوزه تأمین اجتماعی» به پیشنهاد (۲۲) نفر از نمایندگان مجلس تهیه و در تاریخ ۱۴۰۳/۵/۱۴ اعلام وصول و جهت طی مراحل قانونی به هیئت رئیسه‌ی مجلس شورای اسلامی تقدیم شد.

این طرح در تاریخ ۱۴۰۳/۶/۲۵ به تصویب صحن علنی مجلس شورای اسلامی رسید و طی نامه‌ی شماره ۴۸/۳۵۵۶۶ مورخ ۱۴۰۳/۶/۲۷ برای طی مراحل قانونی مقرر در اصل (۹۴) قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان با بررسی این مصوبه در جلسه‌ی مورخ ۱۴۰۳/۷/۴، مفاد آن را واجد ابهام تشخیص داد و نظر خود در این خصوص را طی نامه‌ی شماره ۱۰۲/۴۳۶۹۷ مورخ ۱۴۰۳/۷/۱۵ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

«نظرات استدلالی شورای نگهبان در خصوص طرح فهرست قوانین و احکام نامعتبر در حوزه تأمین اجتماعی»

ماده واحده-

از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون، احکام قانونی مذکور در پیوست، منسوخ اعلام می‌گردد.

پیوست

ردیف	عنوان و تاریخ تصویب قانون	مواد مرتبط
۲۳	قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴/۴/۳	...، بند ۲ تبصره ۱ ماده ۷۲، ...
۴۷	قانون منع دریافت خسارات و جرایم و بهره مندرج در قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۶۱/۴/۱۳	ماده واحده و تبصره ۱ آن
۵۶	قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۶۹/۷/۱۷	ماده ۲۳

▪ دیدگاه ابهام

الف) مجلس شورای اسلامی در ردیف (۲۳) جدول پیوست مصوبه، نسخ موادی از قانون تأمین اجتماعی از جمله «بند (۲) تبصره (۱) ماده (۷۲)»^۱ را اعلام کرده است. این در

۱. ماده (۷۲) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴/۴/۳ مجلس شورای ملی: «ماده ۷۲- میزان مستمری ماهانه از کارافتادگی کلی ناشی از کار عبارت است از یک‌سیم مزد یا حقوق متوسط بیمه‌شده ضرب در سنوات پرداخت حق بیمه مشروط بر اینکه این مبلغ از پنجاه درصد مزد یا حقوق متوسط ماهانه او کمتر و از صد درصد آن بیشتر نباشد. در مورد بیمه‌شدگانی که دارای همسر بوده یا فرزند یا پدر و مادر تحت تکفل داشته باشند و مستمری استحقاقی آنها از شصت درصد مزد یا حقوق متوسط آنها کمتر باشد علاوه بر آن معادل ده درصد مستمری استحقاقی به عنوان کمک مشروط بر آنکه جمع مستمری و کمک از ۶۰٪ تجاوز نکند پرداخت خواهد شد.

تبصره ۱- شوهر یا فرزند یا پدر یا مادر با شرایط زیر تحت تکفل بیمه‌شده محسوب می‌شوند:

۱- ...

حالی است که نسخ این بند، شرایط فرزندان برای بهره‌مندی از مستمری از کارافتادگی پدر خود را حذف می‌کند و حذف آن ممکن است به چندین صورت تفسیر شود و این موضوع را دارای ابهام می‌کند؛ زیرا با حذف این بند ممکن است چنین تفسیر شود که دیگر فرزندان شخص از کارافتاده امکان استفاده از مستمری را نخواهند داشت. در تفسیری دیگر، ممکن است با تمسک به عبارت «فرزند تحت تکفل بیمه‌شده» در صدر تبصره (۱) چنین تحلیل شود که مطلق فرزندان تحت تکفل (بدون احراز هیچ شرط دیگری) می‌توانند از این مستمری بهره‌مند شوند. بنابراین حکم ردیف (۲۳) در خصوص وضعیت و شرایط بهره‌مندی فرزندان از مستمری از کارافتادگی دارای ابهام است. شایان توجه است شرایط ذکرشده در بند (۳) ماده (۴۸) قانون حمایت خانواده^۱ برای استفاده‌ی فرزندان از مستمری، ناظر به حقوق وظیفه و مستمری «در وضعیت فوت پدر» است و منصرف از مستمری از کارافتادگی است.

ب) قانون تأمین اجتماعی قبل از انقلاب اسلامی به تصویب رسیده است و در مواد آن دریافت «خسارت، جریمه و بهره» پیش‌بینی شده است. پس از پیروزی انقلاب و با تصویب «قانون منع دریافت خسارات و جرایم و بهره در قانون تأمین اجتماعی»^۲ در سال ۱۳۶۱،

→

۲- فرزندان بیمه‌شده که حائز شرایط مذکور در بند ۳ ماده ۵۸ این قانون باشند.

۳- ...

۱. ماده (۴۸) قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۱ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۴۸- میزان حقوق وظیفه یا مستمری زوجه دائم متوفی و فرزندان و سایر وراث قانونی وی و نحوه تقسیم آن در تمام صندوق‌های بازنشستگی اعم از کشوری، لشکری، تأمین اجتماعی و سایر صندوق‌های خاص به ترتیب زیر است:

۱- زوجه دائم متوفی از حقوق وظیفه یا مستمری وی برخوردار می‌گردد و ...

۲- ...

۳- فرزندان اناث در صورت نداشتن شغل یا شوهر و فرزندان ذکور تا سن بیست سالگی و بعد از آن منحصراً در صورتی که معلول از کارافتاده نیازمند باشند یا اشتغال به تحصیلات دانشگاهی داشته باشند حسب مورد از کمک هزینه اولاد، بیمه و مستمری بازماندگان یا حقوق وظیفه والدین خود برخوردار می‌گردند.

۴- ...

۲. قانون منع دریافت خسارات و جرایم و بهره در قانون تأمین اجتماعی مصوب مجلس شورای اسلامی: «ماده واحده- دولت مکلف است حداکثر ظرف شش ماه نسبت به تهیه و تقدیم لایحه تأمین اجتماعی به مجلس

←

دریافت «خسارت، جریمه و بهره» متوقف شد. البته در سال ۱۳۷۳ و با تصویب «قانون دریافت جرایم نقدی از کارفرمایان کارگاه‌های مشمول قانون تأمین اجتماعی که ظرف مهلت مقرر نسبت به ارسال صورت مزد و حقوق بیمه‌شدگان و حق بیمه مربوط اقدام نمی‌نمایند»، دریافت جریمه از کارفرمایان از سر گرفته شد. حال با توجه به اعلام نسخ قانون منع دریافت خسارات و جرایم و بهره در قانون تأمین اجتماعی در بند (۴۷) مصوبه‌ی حاضر، روشن نیست سازمان تأمین اجتماعی می‌تواند مجدداً با تمسک به متن قانون تأمین اجتماعی اقدام به دریافت «خسارت و بهره» کند یا خیر. آنچه این ابهام را تشدید می‌کند توجه به متن ماده واحده قانون منع دریافت است که به موجب آن حذف «خسارت و بهره» موکول به تصویب «لایحه تأمین اجتماعی» شده است و با توجه به عدم تهیه این لایحه، نسخ این قانون ممکن است موجب احیای عبارات «خسارت و بهره» در قانون تأمین اجتماعی تفسیر شود.

▪ نظر شورای نگهبان

۱- در ردیف (۲۳) جدول، با توجه به اعلام نسخ بند (۲) تبصره (۱) ماده (۷۲) قانون تأمین اجتماعی، وضعیت افراد مشمول بند مذکور ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۲- در ردیف (۴۷) جدول، با توجه به اعلام نسخ «مصوب ۱۳۶۱ و عدم تصویب قانون جدید، وضعیت خسارات و بهره‌های مندرج در قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تذکر: - در ردیف (۵۶)، تاریخ تصویب قانون مذکور به ۱۳۶۹/۸/۲۰ اصلاح شود.



شورای اسلامی اقدام نماید، تصویب قانون جدید از تاریخ اجرای این ماده واحده خسارات تأخیر تأدیه و لیست و بهره تقسیط مانده بدهی و زیان دیرکرد مندرج در قانون تأمین اجتماعی کلاً حذف می‌گردد. ...»

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای مدظله‌العالی

«... شما استدلال دارید، اما این استدلال برای مجلس، گاهی معلوم نیست، گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست، ... در حالی که خوب است در متن آن حکم اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود.»

در دیدار با اعضای شورای نگهبان (۱۳۷۹/۴/۲۸)

تهران | خیابان شهید بهشتی
خیابان سرافراز | کوچه پنجم | پلاک ۱۱

www.ccri.ac.ir

کدپستی ۱۵۹۷۸۵۶۱۱۳
دبیرخانه ۰۲۱۸۸۵۳۳۴۲۲



پژوهشکده شورای نگهبان